

ИСТОРИЧЕСКИ СТУДИИ

5

ДАРИТЕЛСТВО И
ВЗАИМОПОМОЩ В
БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО
(XVI-НАЧАЛОТО НА XX В.)

ИФ-94

**ДАРИТЕЛСТВО
И
ВЗАИМОПОМОЩ
В
БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО
(XVI-НАЧАЛОТО НА XX В.)**

„ИФ-94“

ИСТОРИЧЕСКИ СТУДИИ
❖
ДАРИТЕЛСТВО
И
ВЗАИМОПОМОЩ
В
БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО
(XVI-НАЧАЛОТО НА XX В.)

„ИФ-94“
София • 2003

В периода 1999–2000 г. с подкрепата на Университетския фонд за научни изследвания, в Историческия факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“ беше сформирана работна група за проучване на корените, формите и значението на благотворителната дейност в българското възрожденско общество. По-късно хронологическите граници и тематичният обхват на проекта бяха разширени, като това позволи да се очертаят някои общи и специфично български белези на благотворителността за един по-продължителен отрязък от време. Включените в настоящия сборник текстове имат за цел да представят част от събрания в хода на проучването документален материал, както и да изяснят редица конкретни прояви на дарителство и взаимопомощ в българското общество през XVI–началото на XX в

Научен редактор: Пламен Митев
Редактор: Милета Милчева

- © Валери Колев, Ваня Рачева, Георги Зеленгора,
Надя Манолова-Николова, Огняна Маждракова-Чавдарова,
Пламен Митев, Светлана Иванова, 2003
- © Владимир Минчев, художник на корицата, 2003
Кооперация „ИФ-94“
ISBN 954-90589-5-6

СЪДЪРЖАНИЕ

Светлана Иванова. Християнска и мюсюлманска благотворителност по българските земи, XVI–XVIII в. (документи, участници, институции)	7
Огняна Маждракова-Чавдарова. Дарителят Марко Йовов и въпросите около неговото завещание от 1735 г., гр. Нежин	111
Пламен Митев. Благотворителна дейност на абаджийския еснаф в Пловдив в началото на XIX в.	139
Ваня Рачева. За благотворителната дейност на българската емиграция от Букурещ през първата половина на XIX в.	153
Георги Зеленгора. Отношенията между българските гурбетчии и заточеници в източните провинции на Османската империя през Възраждането	193
Надя Манолова-Николова. Наблюдения върху чумните епидемии и култа към св. Харалампий	202
Валери Колев. Общинската взаимопомощ и създаването на Съюза на българските градове	230

БЛАГОТВОРИТЕЛНАТА ДЕЙНОСТ НА АБАДЖИЙСКИЯ ЕСНАФ В ПЛОВДИВ В НАЧАЛОТО НА XIX В.

Пламен Митев

Темата за благотворителната дейност на еснафите по българските земи през XVIII и XIX в. не е нито нова, нито неизследвана. Още първите проучватели на Българското възрождане открояват ролята на еснафските сдружения за стопанския просперитет на възрожденските селища и подчертават тяхната безспорна заслуга за материалното осигуряване на почти всички полярки прояви на национална пробуда и на културно-просветна обнова в живота на тогавашното българско общество. Интересът към дарителството и взаимопомощта, осъществявани в рамките и под егидата на отделните занаятчийски и търговски еснафи, не стихва през целия XX в. Сред авторите, разработвали тази проблематика, се открояват имената на Боян Цонев, Петър Тишков, Христо Хинков, Константин Стоянов, Христо Гандев, Николай Тодоров, Христо Христов, Виржиния Паскалева. Отделни аспекти от благотворителната дейност на възрожденските еснафи могат да се проследят и по страниците на астиграфската литература, както и в значителната по обем културологична и историко-социологическа книжнина (вж. напр. трудовете на Симеон Табаков, Петър Цончев, Димитър Цухлев, Иван Шишманов, Иван Хаджийски и др.). Включеният понастоящем в научно обръщение документален материал е впечатляващ, а многобройните публикации по темата на поселищно, регионално и общонационално равнище респектират всеки, който се осмели да се захване с изучаване на конкретните прояви на дарителство и взаимопомощ в българското възрожденско общество от страна на градските еснафи.

Без да подценявам вече постигнатото от родната ни историопис, считам, че за по-цялостното изясняване както реалните измерения, така и значението на различните прояви на бла-

готворителност и взаимопомощ от страна на еснафските сдружения през XVIII и XIX в. е нужен и малко по-различен поглед. Поглед, който на нивото на толкова модната напоследък „микроистория“ ще позволи да се очертаят и осмислят, в близка или по-далечна историческа перспектива, параметрите на дарителската и благотворителната дейност не само според нейните крайни резултати, нито пък само в контекста на една общо взето „анонимна“, кабинетно сътворена и абстрактно извлечена историческа среда. Смисълът на този „малко“ по-различен поглед е проявите на дарителство и взаимопомощ да се впишат в конкретната историческа действителност, а цифровите им изречения да се съпоставят с реалните материални възможности на „благотворителите“, с тяхната конкретна мотивация, със социалното им положение, с поведението им. Казано иначе, този „друг“ поглед би трябвало не само да възстановява фактологията на благотворителната дейност, но и да възпроизвежда, да „съживява“ самия акт на дарителство и социално подпомагане. Подобен подход, разбира се, не трябва да се превръща в самоцел, още повече че той не е и приложим за всички прояви на благотворителност от страна на еснафските сдружения през XVIII и XIX в. Убеден съм обаче, че това именно е един от възможните пътища за доближаване до душевността на възрожденските българи. В настоящата разработка ще се опитам да илюстрирам тези си разбирания с конкретни примери от живота на пловдивския абаджийски еснаф през първото десетилетие на XIX в.

Избрах абаджийския еснаф в Пловдив, и то тъкмо през първите години на XIX в. по три причини. Първо, защото дейността на пловдивските абаджии е добре документирана за продължителен период от време. Втората причина е свързана с обстоятелството, че десетилетието от 1801 г. до 1811 г. предлага изключително наситена и контрастна картина на общество, намиращо се в екстремална историческа ситуация. За подвластното християнско население това десетилетие е заредено с твърде много обществено напрежение и несигурност. Централната власт все още не се е справила с кърджалийските размирици. Анархията, беззаконието и корупцията се ширят из цяла Румелия, в Египет и

Мала Азия. Хазната е празна. Инфлацията непрекъснато расте. Еничарите и спахиите недоволстват. Социалните катаклизми засягат и всички други слоеве от населението на империята, без оглед на вяра и език. Реформаторски настроените и консервативно мислещите групировки в средите на османския елит се вплитат в борба на живот и смърт. Бунтовете и въстанията се редуват едно след друго, а през 1806 г. Високата порта се замесва и в поредната руско-турска война. Казано накратко – общество в преход, при това осъществяван мъчително и с изключително висока социална цена.

Третата причина да избира периода 1801–1811 г. като хронологическа рамка за проучване благотворителната дейност на пловдивския абаджийски еснаф се дължи на обстоятелството, че през тези десет години начело на еснафа стои един и същи първомайстор – Константин Миткоглу. Сам по себе си, този факт не трябва да се възприема като някакво изключение, тъй като в кондиката на пловдивските абаджии могат да се открият имената и на други майстори, които ръководят еснафските дела за повече от две-три години последователно. По-важното в случая с Константин (Костаки) Миткоглу е, че за първи път в кондиката на еснафа за толкова продължителен период от време се водят подробни бележки, разкриващи кога, за какво и какви средства са похарчени от името на целия еснаф. И доколкото общата каса се е държала от първомайстора, той именно е решавал всеки конкретен случай за дарителство или оказване на помощ, без да е било необходимо да се консултира с другите майстори.

Кой всъщност е Константин Миткоглу и какво знаем за него?

Документалната информация за първомайстора на пловдивския абаджийски еснаф през първите години на XIX в. е оскъдна. Ако се доверим на свидетелствата на Константин Моравенов, родът Миткоглу произхождал от с. Куматев, Пловдивско¹. Дядото на Константин – Митко, бил войнук и владел около 600 уврата ниви и ливади, за които не плащал „ни пара данък, нито децятък, нито пък на чифлика му можеше да кондише кърсердарин или друг някой забитин“². Данни за наличието на войнуци в с. Куматев съществуват още от XVI в.³ и най-вероятно Миткоглу

са принадлежали към някоя от тези именно стари привилегирани войнушки фамилии, което прочее обяснява и доброто им имотно състояние. Около средата на XVIII в. позамогналият се дядо Митко изпратил сина си Манол в Пловдив, за да се изучи на занаят. По-късно той се оженил и окончателно се установил в града, като си закупил голяма къща в района на Небет тепе.

Манол Миткоглу имал трима синове – Димитър, Константин и Георги, и една дъщеря, която се омъжила за влиятелния пловдивски търговец Ритор Димитраки и през 1805 г. се преселила със семейството си в Цариград. Тримата братя обаче останали в родния си град и продължили занаята на баща си, като Димитър и Георги починали по-рано, а Константин Миткоглу умира през 1815 г.⁴

Включените в научно обръщение исторически извори не позволяват да се разкрият повече подробности за ранните години от живота на Костаки Миткоглу, но обстоятелството, че за времето, когато бил първомайстор на пловдивските абаджии, той лично водил кондиката на еснафа, категорично подсказва неговата грамотност. Може да се предположи, че Константин е учил в гръцко училище, тъй като записите в еснафската кондика свидетелстват не само за аритметическите му познания, но и за доброто владение на гръцкия език.

Трудно е да се установи кога и при кого от многото пловдивски абаджии Константин Миткоглу започва да чиракува, за да усвои абаджийския занаят, но от кондиката на еснафа се вижда, че той заплаща „угощението си“ като нов майстор през 1777 г.⁵ През следващите години Костаки ефенди понатрупал опит и самочувствие, а работата му бързо се разраствала. Взел си дори и чирак – Стою, син на Илия, който през 1791 г. станал вече пълноправен майстор⁶. Очевидно Константин Миткоглу се ползвал сред своите съграждани и с името на почтен човек, защото когато Ритор Димитраки се преместил да живее в Цариград, той оставил къщата си в Пловдив да се наглежда именно от Константин Миткоглу, а по-късно с негова помощ успял и да я продаде изгодно за 60 хиляди гроша⁷. За доверието, което Константин Миткоглу внушавал, може да се съди и по обстоятелството, че в края на 90-

те години на XVIII в. той заел от еснафската каса крупната за онова време сума от около 6500 гроша, върху която платил на 22 юли 1799 г. лихва за десет месеца в размер на 565 гроша и 25 пари⁸. Малко по-късно, на 29 април 1801 г., Константин Миткоглу е избран за първомайстор на абаджийския еснаф, като изпълнявал тази длъжност чак до 18 май 1811 г.⁹

В личния си живот майстор Константин бил скромен. Името му не се среща при нито един от многобройните битови или търговски спорове, отразени по страниците на Пловдивската митрополитска кондика. Няма свидетелства да е бил и член на някое от местните църковни или училищни настоятелства. Най-вероятно не е осъществил и модното за по-преуспелите по онова време българи поклонение до Божи гроб. Женил се два пъти. От първия си брак имал дъщеря, но съпругата му починала. Почти по същото време той изгубил и част от състоянието си. Затова побързал да се ожени повторно за Султана Мокина Бояджиева (богата и бездетна вдовица), от която имал още две дъщери и едно момче¹⁰.

Макар и твърде общи, очертаните дотук щрихи от биографията на Константин Миткоглу показват, че изборият на 29 април 1801 г. първомайстор на абаджийския еснаф е бил типичен представител на формиращата се в тогавашното българско общество градска занаятчийско-търговска прослойка. Без да принадлежи към най-влиятелните и най-богатите пловдивски фамилии, той е бил един обикновен, напълно „земен“ човек, при това преминал през различни житейски ситуации, тъй като още преди да поеме ръководството на абаджийския еснаф, имал възможността да изпита както радостта от успехите и семейното щастие, така и болката на личното страдание и трудностите на фалита. В началото на XIX в. такива еснафлии като Константин Миткоглу могат да се срещнат във всяко по-голямо селище из Румелия. Техният брой все още не е значителен, но само 2–3 десетилетия по-късно те ще съставляват основното ядро на стопански активното градско население по българските земи. Груповият им портрет пък, колкото и условен да бъде той, пресъздава сравнително най-точно облика, поведението и мислене-

то на цялата българска възрожденска буржоазия. В този именно смисъл извършената по инициатива и под ръководството на Константин Миткоглу благотворителна дейност от страна на пловдивския абаджийски еснаф през периода 1801–1811 г. би могла да се възприеме като сравнително реалистично отражение на съществуващата в тогавашното българско общество практика за дарителство и социално подпомагане.

Конкретните измерения на тази дейност по години и според автентичните записи в Кондиката на еснафа се изразяват в следното¹¹:

1801 г.

- За изповедника на Иверския манастир – 50 гр.
- Милостиня на Мавроди – 1 гр.
- За пет черкви по 1 грош – 5 гр.
- На един изпратен от владиката, на когото разбойниците взеха сина – 5 гр.
- На един беден, когото ожениха – 3 гр. 15 пари.
- На една саката – 1 гр.
- За лампадите на [църквата] „Св. Димитър“ – 1 гр. 20 пари.
- За погребението на една бедна – 5 гр.
- На една бедна, която омъжи дъщеря си – 3 гр.
- За моста – 3 гр.
- На свещаря за лампадите – 2 гр.

1802 г.

- На поповете на [църквата] „Св. Марина“ – 1 гр.
- За лампадите на владиката – 30 гр.
- На една бедна, на която крадеца плени децата – 3 гр.
- На едно момиче, което беше у турците – 3 гр.
- Още за един пленник – 3 гр.
- За свещи и милостиня – 4 гр. 15 пари.
- За един пленник – 2 гр.
- За милостиня – 2 гр.
- На поповете на [църквата] „Св. Неделя“ – 1 гр.
- На поповете на [църквата] „Св. Константин“ – 1 гр.

За един пленник – 2 гр.
На един беден за милостиня – 2 гр.
За старата съседка за милостиня – 2 гр.
Милостиня за един пленник – 2 гр. 20 пари.
За един пленник – 2 гр.
На едно бедно [момиче] да го омъжат – 5 гр.

1803 г.

На поповете на [църквата] „Св. Марина“ – 1 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Богородица“ – 1 гр.
За погребението на Кукуджоглу – 5 гр.
Милостиня за папа Константин – 10 гр.
За милостиня – 1 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Димитър“ – за две години – 2 гр.
За свещи на черковата – 1 гр. 20 пари.
За един беден – 2 гр.
За един беден – 5 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Неделя“ – 1 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Константин“ – 1 гр.
За една бедна – 2 гр. 27 пари.
На Калоферския манастир – 10 гр.

1804 г.

На поповете на [църквата] „Св. Марина“ – 1 гр.
За един пленник – 2 гр.
За милостиня – 3 гр.
Милостиня за един беден – 3 гр. 20 пари.
На войводата за Димитраки глухия – 15 гр.
Милостиня – 2 гр.
Милостиня на един беден – 2 гр.
Милостиня – 2 гр.
За погребението на Тончо – 5 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Богородица“ – 1 гр.
Милостиня – 2 гр.
Милостиня – 15 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Димитър“ – 1 гр.

На Иверийския изповедник – 30 гр.
На изповедника на Капица – 30 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Димитър“ – 1 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Неделя“ – 1 гр.
На семейството на Козма – 10 гр.
За свещите – 1 гр. 26 пари.
За милостиня – 5 гр.
Още дадох за милостиня – 3 гр.
Още милостиня – 5 гр.

1805 г.

На поповете на двете черкви – 2 гр.
За двама пленници – 14 гр.
Милостиня – 11 гр.
Още една милостиня – 20 гр.
На две черкви – 2 гр.
За лампадите на свещаря – 1 гр. 35 пари.
Милостиня за един беден – 5 гр.
За лампадите на „Св. Богородица“ – 3 гр.
За един пленник – 2 гр.
На поповете на [църквата] „Св. Богородица“ – 1 гр.
Милостиня – 5 гр.
Милостиня за едно момиче, което искаха да потурчат – 5 гр.
Милостиня за момичето на Тончо [починал през 1804 г. член на еснафа] – 8 гр. 20 пари.
Милостиня – 5 гр.
На владиката за милостиня – 6 гр.
Милостиня – 8 гр.
Още милостиня – 9 гр.
За още милостиня – 6 гр.
За лампадите на владиката – 13 гр.
Милостиня – 10 гр.

1806 г.

Милостиня – 2 гр.
Още милостиня – 3 гр.

Милостиня – 5 гр.
За бирника на Димитър чауш – 15 гр.
Милостиня за двама сакати – 5 гр.
За милостиня – 2 гр. 20 пари.
За лампади – 3 гр. 20 пари.
За 2 пленника милостиня – 2 гр. 20 пари.
На свещаря – 2 гр. 20 пари.
За моста – 2 гр. 20 пари.
На поповете на „Св. Неделя“ и на „Св. Константин“ – 2 гр.
На поповете на „Св. Марина“ – 1 гр.
Още милостиня – 10 гр.

1807 г.

На поповете на „Св. Богородица“ – 1 гр.
Милостиня за един майстор – 2 гр.
На поповете на „Св. Богородица“ – 1 гр.
На поповете на „Св. Димитър“ – 1 гр.
Милостиня – 13 гр.

1808 г.

Милостиня за Рождество Христово – 11 гр.
Милостиня за три бедни жени – 8 гр.
Милостиня – 2 гр. 20 пари.
Милостиня – 8 гр.
За въска, който взехме за черквите – 100 гр.
На пазача на съда – 7 гр.
На поповете на „Св. Константин“ – 1 гр.
На „Св. Богородица“ за свещите – 13 гр.
Милостиня за една бедна – 3 гр.
За Баткунския манастир, дето го строят – 25 гр.
На Лавриотския изповедник – 30 гр.
Милостиня за една бедна – 3 гр.
Милостиня за един беден – 1 гр.
Милостиня за един пленен поп – 2 гр.
На владиката определеното – 600 гр.
На поповете на черковата „Св. Богородица“ – 1 гр.

На поповете на „Св. Неделя“ – 1 гр.
На Калоферския женски манастир – 2 гр.
За маслосвет на черковата в Дермендере – 10 гр.
В съдилището за затвора – 3 гр. 35 пари.
За лампадата на владиката – 12 гр.
Милостиня на един калугер – 10 гр.
Милостиня на 2 свещеници – 10 гр.
Милостиня на един калугер – 15 гр.
На едно сираче, което ожениха – 15 гр.

1809 г.

На „Св. Димитър“ – 1 гр.
Милостиня за един беден – 2 гр.
Милостиня за един калугер – 8 гр.
На изповедника Папица – 30 гр.
На поповете на „Св. Неделя“ – 1 гр.
На черквата „Св. Константин“ – 6 гр.
На изповедника от Ватопед – 30 гр.
Милостиня – 2 гр.
На поповете на черковата „Св. Богородица“ – 1 гр.
Милостиня на две жени – 12 гр. 30 пари.
На „Св. Марина“ – 1 гр.
Милостиня на двама свещеници – 2 гр. 30 пари.
На „Св. Константин“ – 1 гр.
За пленниците, които изпрати владиката – 15 гр.
Милостиня – 2 гр.
Милостиня – 3 гр.
Милостиня 5 гр.
На един беден едни шалвари – 5 гр. 20 пари.

1810 г.

Милостиня за двама бедни – 2 гр. 20 пари.
На един беден чрез Димитър – 2 гр.
На „Св. Константин“ – 6 гр.
Милостиня – 2 гр.
На поповете на „Св. Марина“ – 1 гр.

На х. Антим в манастира на „Св. Кириак“ – 40 гр.
На черковата – 1 гр.
На жената на Танас папучи милостиня – 5 гр.
Милостиня за една бедна – 2 гр.
Милостиня за двама свещеници – 2 гр.
Още милостиня – 5 гр.
За една робиня – 30 гр.
Милостиня – 3 гр.
На Екзарха на Божи гроб – 100 гр.
Милостиня за Рождество Христово – 10 гр.
Милостиня за едно сираче – 2 гр.
На поп Манол – 200 гр.
За жената на Сароули, който умря – 10 гр.
Още милостиня – 5 гр.

1811 г. (само до 18 май)

За Койчо Тензи, който умря – 6 гр.
Милостиня на Ламбрина – 20 гр.
На един дякон милостиня – 10 гр.
На Спас Пелтека милостиня – 2 гр.

Горепосочените извадки от Кондиката на пловдивския абаджийски еснаф не изчерпват всички проявления на дарителство и взаимопомощ през разглеждания десетгодишен период. Към тях трябва да се добавят и сумите, които ръководството на еснафа предоставя от общата каса на отделни членове на еснафа под формата на заеми срещу строго фиксирана годишна лихва. В разходните записи за отделните години могат да се открият и суми, покриващи някои общи нужди, като заплатите на сейменбашията и чаушите, закупуването на подаръци за някои местни турски чиновници, разходи по изготвянето на общи прошения, за наем на стаята, където се съхраняват „бакърите на еснафа“ и др. Най-важните направления, в които се реализира благотворителната дейност на абаджийския еснаф, обаче се свеждат до пет: даване на милостиня на бедни; откупуване на пленници; погребения на бедни; подпомагане на общественото строителство и

на църковното дело. Използваните в тези пет направления средства се разпределят по години, както следва:

Година	Милостиня	Погребения	Откуп на пленници	Обществено строителство	Църковни дела
1801	8 гр. 15 п.	5 гр.	5 гр.	3 гр.	55 гр.
1802	13 гр. 15 п.		14 гр. 20 п.		33 гр.
1803	20 гр. 27 п.	5 гр.			17 гр. 20 п.
1804	52 гр. 20 п.	5 гр.	2 гр.		65 гр.
1805	98 гр. 20 п.		16 гр.		21 гр.
1806	27 гр. 20 п.		2 гр. 20 п.	2 гр. 20 п.	3 гр.
1807	15 гр.				3 гр.
1808	51 гр. 20 п.		2 гр.		830 гр.
1809	41 гр.		15 гр.		71 гр.
1810	40 гр. 20 п.	10 гр.	30 гр.		308 гр.
1811	22 гр.	6 гр.			10 гр.
Общо	390 гр. 27 п.	31 гр.	87 гр.	5 гр. 20 п.	1406 гр. 20 п.
Общ дял	19,42%	1,53%	4,28%	0,3%	69,24%

Процентното съотношение на отделните направления категорично показва, че още в началото на XIX в. големите еснафи ориентират дарителските си прояви преимуществено към нуждите на църковното дело, докато помощта за социалнослабите в тогавашното българско общество групи заема едва една пета част от използваните за благотворителност парични средства. Що се отнася до слабия интерес на пловдивските абаджии към изграждането и поддържането на градската инфраструктура, най-вероятно това би могло да се обясни с общата социално-икономическа и политическа конюнктура през разглеждания период, която съвсем не била благоприятна за по-активна предприемаческа и строителна дейност. Впечатляващо е и отсъствието на сведения за отделяне на средства в полза на местните килийни училища.

Внимателният прочит на включената в кондиката на абаджийския еснаф информация свидетелства и за още нещо. Многобройните записи на дадена милостиня на бедни или на „пленници“

показват, че в повечето случаи става дума за дребни суми от порядъка на един до 10–15 гр. Подобна е ситуацията и за размера на традиционните помощи, давани на пловдивските църкви – по един грош годишно. Действително трудно е да се разкрие истинската стойност на тези „подавания“, но само за сравнение е любопитно да се напомни, че цените на някои основни стоки в Румелия през 1810 г. например са били следните: ока пшеница е струвала – 12 пари; ока брашно – 14 пари; ока тютюн – 1 гр.; ока хляб – 10 пари; ока кафе – между 4 и 6 гр.; един бивол – 100–118 гр.; един вол – 104 гр.; една крава – 76 гр.; един кон – 140 гр.; ока овче месо – 6–7 пари; ока масло – 2 гр.; ока сирене – 12–20 пари; ока восък – 4–6 гр.; ока свещи 2–5 гр.; ока сол – 1 гр. и т. н.¹²

Все в същата посока на разсъждение е интересно да се отбележи и какъв всъщност дял от приходите на абаджийския еснаф съставляват средствата, изразходвани за различни форми на дарителство и взаимопомощ в периода от десетте години, през които начело на еснафа е стоял Константин Миткоглу:

Таблица за приходите и разходите на абаджийския еснаф:

Година	Получени суми (в грошове)	Дадени суми (в грошове)	Суми за дарения и помощи (в грошове)
1801	505 гр. 20 п.	624 гр. 36 п.	79 гр. 35 п.
1802	621 гр.	415 гр. 35 п.	65 гр. 35 п.
1803	759 гр. 30 п.	561 гр. 17 п.	43 гр. 07 п.
1804	542 гр.	428 гр. 10 п.	141 гр. 06 п.
1805	1790 гр. 20 п.	2192 гр. 35 п.	137 гр. 15 п.
1806	2435 гр.	3496 гр. 20 п.	56 гр. 20 п.
1807	1790 гр.	2281 гр.	18 гр.
1808	4625 гр.	3082 гр. 10 п.	894 гр. 15 п.
1809	3250 гр.	2563 гр. 33 п.	129 гр.
1810	3473 гр.	1416 гр. 13 п.	428 гр. 20 п.
До май			
1811	625 гр.	1148 гр.	38 гр.
Общо	20 416 гр. 30 п.	18 211 гр. 09 п.	2031 гр. 38 п.

Анализът на горепосочените цифри показва, че за разглежданите десет години едва 11,16% от разходите на пловдивския абаджийски еснаф са били насочени към някаква благотворителна дейност. Спрямо общите приходи на еснафа този процент е още по-малък – само 9,95%. Любопитно е да се отбележи, че за същия период от време таксите, събирани от новите майстори на еснафа, нарастват от 50 гроша през 1801 г. на 250 гроша през 1810/1811 г. – т. е. пет пъти, докато процентът на отделените от общите приходи на еснафа средства за дарения и социално подпомагане намалява от около 16% през 1801 г. – на около 13% през 1810 г., като особено фрапантно този процент намалява за 1807 и за 1809 г. Разбира се, извеждането на каквито и да било обобщения за паричния еквивалент на благотворителната дейност на пловдивския абаджийски еснаф през периода 1801–1811 г., както и за структурното разпределение на тези средства по направления биха имали условен характер. Едно обаче е сигурно. Тази дейност е имала твърде скромни размери и причините за това би трябвало да се потърсят във все още недоразвитото в средите на тогавашните български еснафски сдружения чувство за обществена солидарност и ангажираност.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ Днес Куматево е квартал на гр. Пловдив.
- ² Моравенов, К. Паметник на пловдивското население. Пловдив, 1984, с. 45.
- ³ ТИБИ. Т. 5. С., 1974, с. 187.
- ⁴ Моравенов, К. Цит. съч., 45–46.
- ⁵ Кондика на пловдивския абаджийски еснаф. Кн. I–II. С., 1931, с. 70.
- ⁶ Пак там, с. 79.
- ⁷ Моравенов, К. Цит. съч., с. 33.
- ⁸ Кондика на..., с. 95.
- ⁹ Пак там, с. 118.
- ¹⁰ Моравенов, К. Цит. съч., с. 38.
- ¹¹ Кондика на..., 97–118.
- ¹² Бероу, Л. Движението на цените на Балканите през XVI–XIX в. и европейската революция на цените. С., 1976, 190–281.